

ОБЩИНА РИЛА

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧИТАЛИЩНАТА ДЕЙНОСТ В ОБЩИНА РИЛА ЗА 2026 г.

(Приета с Решение № 346/27.11.2025г. на Общински съвет , Община Рила)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Годишната програма за развитие на читалищната дейност в Община Рила за 2026 година се създава в изпълнение на чл. 26а, ал. 2 от Закона за народните читалища, въз основа на направените от читалищните настоятелства в Община Рила, предложения за дейността им през 2026 година, и е съобразена със стратегическите документи за развитие на Общината – Закон за народните читалища, Закон за обществените библиотеки, Закон за закрила и развитие на културата.

Съгласно чл.2 от Закона за народните читалища, читалищата са юридически лица с нестопанска цел. Те са традиционни самоуправляващи се български културно–просветни сдружения в населените места, които изпълняват и държавни културно–просветни задачи. В тяхната дейност могат да участват всички физически лица, без ограничения на възраст и пол, политически и религиозни възгледи и етническо самосъзнание.

Читалищата са едни от първите свободни граждански организации у нас, и са неизменна част от характеристиката на националната ни културна политика. Първите български читалища се появяват в средата на XIX век. В процеса на своето развитие, те се превръщат в просветни и културни средища, носещи облика на доброволни организации на гражданското общество.

Историческата мисия на читалищата, като живи общностни центрове е да откликва на нуждите на обществото, и да участва в приобщаването му към ценностите на съвременното развитие. Народните читалища са идеалния модел на гражданска ангажираност, на управление и отговорност пред обществото, отговаряйки на неговите многостранни духовни потребности. Тяхната културна мисия остава все така актуална през годините, а дейността им – богата, утвърждаваща нравствените ценности и опазваща вековните традиции.

Изготвянето на Годишната програма за развитие на читалищната дейност в Община Рила за 2026 г., цели обединяване на усилията за по-нататъшно развитие и утвърждаване на читалищата, като важни обществени институции, реализиращи културната идентичност на Общината, региона и България в процеса на всеобхватната глобализация.

Програмата ще подпомогне годишното планиране и финансиране на читалищните дейности.

I.ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ЧИТАЛИЩНИЯ ЖИВОТ В ОБЩИНА РИЛА

На територията на община Рила развиват дейност 3 народни читалища:

- НЧ „Христо Ботев 1898“, гр. Рила;
- НЧ „Христо Ботев 1918“, с. Смочево;
- НЧ „Св. Иван Рилски 1928“, с. Пастра.

Община Рила е предоставила сгради за безвъзмездно ползване на всички читалища.

Основните дейности, които развиват читалищата са любителското художествено творчество, културно-масовата и библиотечна дейности.

Най-богата и разнообразна е дейността на НЧ „Христо Ботев 1898“, гр. Рила – 4 са действащите формации, в които активно се включват повече от 100 души, от детска до пенсионна възраст:

- Женска певческа група „Рилски звуци“, с ръководител Стойка Германова;
- Детски танцов състав „Рилска китка“, с ръководител Асен Колев, различни възрастови групи;
- Танцов състав „Рилски ритми“, с ръководител Асен Колев;
- Детска вокална група „Рилски звънчета“, с ръководител Емилия Начева, различни възрастови групи;

Демографската криза е проблем, който осезателно се усеща и в живота на читалищата – населението в селата е все по-застаряващо, а млади хора, които да продължат самодейността, в повечето случаи няма. В по-малките населени места, където няма самодейност, основно се извършват изследвания, свързани с историческото минало, четат се здравни беседи, отдава се почит на загиналите във войните.

Народните читалища са основен фактор в развитието на местната култура и просветност, но те играят и социална роля - хората в малките населени места имат своето място за общуване, гледане на телевизия, веселят се на празници като Бабинден, Трифон Зарезан, Деня на самодееца, Баба Марта, 8 март, Коледа и Нова година и много други.

За да е по-разнообразна и богата дейността на читалищата, е необходимо настоятелствата да проявяват повече активност в привличане на допълнително финансиране, чрез разработване на проекти, собствени приходи и дарения.

II. ОСНОВНИ ЦЕЛИ:

Читалищата в Община Рила да се превърнат в съвременни и ефективни културно-информационни центрове, предлагащи удовлетворяване на потребностите и интересите на гражданите, свързани с:

- развитие и обогатяване на културния живот, социалната и образователната дейност;
- запазване на обичаите и традициите;
- разширяване на знанията на гражданите и приобщаването им към ценностите и постиженията на науката, изкуството и културата;
- възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание;
- осигуряване на достъп до информация.

III. ПОДЦЕЛИ:

1. Запазване и развитие на духовните и културни ценности на гражданското общество;
2. Запазване на традиционните читалищни дейности и търсене на нови съвременни форми за тяхното развитие и утвърждаване;
3. Поддържане на автентичните форми на фолклора и осигуряване на възможности за продължаване на традицията;
4. Повишаване ролята на читалищата за социалната и културна интеграция на различните социални групи;
5. Утвърждаване мястото на читалището, като духовно средище и естествен център за формиране на гражданско общество;
6. Осъвременяване ролята на библиотеките при читалищата, с цел приобщаване на гражданите към глобалното информационно общество.

IV. ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ:

1. Поддържане на библиотеки, читални, създаване и поддържане на електронни информационни мрежи;
2. Развиване и подпомагане на любителското художествено творчество;
3. Организиране на кръжоци, курсове, клубове, празненства, концерти и чествания;
4. Събиране и разпространяване на знания за родния край;
5. Предоставяне на компютърни и интернет услуги.

V. ПРИОРИТЕТИ В ОСНОВНИТЕ ОБЛАСТИ ОТ ЧИТАЛИЩНА ДЕЙНОСТ

1. Библиотечно-информационна дейност:

Във всяко от читалищата в общината се поддържа библиотечен фонд. Библиотечната дейност е с традиции, които продължават да се развиват и осъвременяват. Приоритетите в тази област са:

- 1.1. Чрез библиотеките, читалищата да се превърнат в обществени центрове за библиотечно и информационно осигуряване на населението, чрез навлизане на съвременните комуникационни системи и информационни технологии в ежедневноста им дейност;
- 1.2. Обновяване на библиотечния фонд, в зависимост от читателския интерес;
- 1.3. Създаване на архив за най-важните събития от живота на населените места;
- 1.4. Прилагане на добрите практики за участие в проекти, за развитие на библиотечно-информационната дейност;

1.5. Подобряване дейността на библиотеките, съобразена с интересите и нуждите на населението, чрез различни форми на културно-масовата работа; осъществяване на изложби, свързани с бележити дати на личности и събития от местен, регионален и национален характер; провеждане на срещи и литературни четения на новоиздадена литература и млади автори.

2. Любителска и художествена самодейност.

Съществена част от дейността на читалищата, е грижата за разширяване и развитие на любителското художествено творчество. Читалището е най-естествената връзка между миналото и съвременното, и ролята му при създаването, укрепването и възпроизвеждането на традициите и културата по места е незаменима. Основните приоритети в тази област следва да бъдат:

2.1. Опазване на фолклора и традициите, и създаване на условия и възможности за тяхното развитие и популяризиране;

2.2. Целенасочена работа по възстановяване на местни традиции и обичаи;

2.3. Издирване и създаване на читалищни сбирки по места, в които да се съхраняват запазените образци, свързани с историята на родния край и популяризирането ѝ;

2.4. Поддържане на утвърдените форми в любителското художествено творчество и създаване на нови, в които да се включват участници от различни възрасти, особено деца и ученици.

В съвременния свят, нематериалното културно наследство се възприема като основен извор на идентичност. За съжаление обаче, голяма част от неговите ценности, като музиката, танца, словото, обредите, съборите или традиционните културни умения са застрашени от изчезване. От една страна съществено участие в този процес има активното налагане на глобализираната международна култура, свързана с техническия и информационен прогрес, а от друга - уязвимият характер на това наследство, крехко и преходно във времето. В повечето случаи съществуващо като факт, само в момента на изпълнението или при предаване на уменията.

Ето защо от особено значение е да се поддържат и насърчават носителите на това нематериално културно наследство, за да могат те да продължат да практикуват дейностите и да предават познанията и уменията си на следващите поколения. В този смисъл, важно значение има дейността на читалищата, които от една страна са форум за общуване между различните поколения, а от друга реализират конкретни проекти и прояви. Особено популярни са възстановките на традиционни обреди и обичаи, свързани с празници от народния календар като Бабинден, Трифон Зарезан, Лазаровден, Цветница и Великден, Гергьовден, Еньовден и Коледа.

3. Културни мероприятия.

3.1. Поддържане на ежегодните културни календари, които да станат достояние на местната общественост и тя да бъде привлечена, като активен участник в тях;

3.2. Продължаване на традицията за организиране на местни празници, характерни и традиционни за съответното населено място, възстановяване на забравени автентични обичаи;

3.3. Приобщаване на по-голям брой деца и младежи в дейностите, съобразно техните интереси.

VI. ФИНАНСОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ.

Предложената Програмата за развитие на читалищната дейност за 2026 г. ще се изпълнява от читалищата, функциониращи на територията на Община Рила.

Обезпечаването на дейностите през 2026 г. ще се осъществява чрез финансиране от:

- Държавната субсидия, разпределена съгласно изискванията на Закона за народните читалища;
- Общинско финансиране;
- Общинско финансиране – културен календар на Община Рила за 2026 г.;
- Кандидатстване с проекти към Министерството на културата, европроекти и програми;
- Други източници (членски внос, дарения и др.).

Утвърдената субсидия ще бъде договорена в индивидуални договори, сключени между Кмета на Община Рила и съответното читалище (съгласно чл.26а, ал.3 от ЗНЧ).

Председателите на читалищните настоятелства до 31 март ще предоставят доклад пред Кмета на общината и Общинския съвет, и отчет за осъществените читалищни дейности.

Община Рила ще продължава да подкрепя добрите инициативи на читалищните състави, за участието им в различни местни, регионални и национални прояви.

На второстепенните разпоредители, Община Рила, в качеството си на първостепенен разпоредител на бюджетни средства заплаща разходите, свързани с транспорт, разход на електрическа енергия и счетоводно обслужване.

За обезпечаване на читалищната дейност, като цяло е необходимо да се прилагат и иновативни политики, като например:

1. Търсене на алтернативни източници на финансиране, активизиране на работата с фондации, неправителствени организации, бизнесмени и изграждане на полезни партньорства;
2. По-широко оповестяване на предлаганите дейности и мероприятия, лични срещи с хората, с цел привличане на обществен интерес;
3. Насърчаване на интересни инициативи със социална и благотворителна насоченост, свързана с определени празнични събития от културния календар;
4. Организиране на дейности, свързани с интересите на местното население;

5. Привличане на учениците в селата Смочево и Пастра, където няма училища за работа през ваканциите, в дейности, осмислящи свободното им време;

6. Популяризиране на дейностите и постиженията на читалищата;

7. Ангажиране на местното население във възраждането на добрата българска традиция за дарителска и благотворителна дейност.

Финансирането на дейностите на народните читалища, на територията на Община Рила, се извършва съгласно регламентирана държавна субсидия за 2025 год. Субсидираната численост за читалищата в Община Рила за 2025 година е 8 субсидирани бройки, а стандартът за една субсидирана бройка е в размер на 19 555.00 (деветнадесет хиляди петстотин петдесет и пет лева). Общата субсидирана сума за Община Рила е 156 400.00 (сто петдесет и шест и четиристотин) лева. Разпределението на средствата се извършва от Комисия за разпределяне на субсидията за читалищата на територията на Община Рила, за организиране и провеждане на читалищната им дейност, в която участва един представител на Община Рила и по един представител от всяко читалище (председател или секретар), назначена със Заповед на Кмета на Община Рила и на основание чл. 23, ал. 1 от Закона за народните читалища. Комисията работи по Вътрешни правила, утвърдени със Заповед № РД-01-04-65/04.04.2025 г. на Кмета на Община Рила.

Предложение за финансиране на читалищните дейности от собствени приходи на Община Рила:

№	ДЕЙНОСТ	ЧИТАЛИЩЕ	Размер на финансиране от бюджета на Община Рила / в лв.
1.	Културни мероприятия	НЧ "Св. Иван Рилски 1928", с. Пастра	600.00лв./306.78€ - за организиране и провеждане на заложените за изпълнение културни мероприятия.
2.	Културни мероприятия	НЧ „Христо Ботев 1918“, с. Смочево	2200.00лв./1124.84€ - за организиране и провеждане на заложените за изпълнение културни мероприятия; 200.00лв./102.26€ - за кандидатстване по проекти, по оперативни програми на ЕС; 150.00лв./76.69€ – развитие на алтернативни занимания; 150.00лв./76.69€ – участия в семинари и обучения за повишаване качеството на читалищната дейност;

			400.00лв./204.52€– разкриване на нови културни дейности и занимания в свободното време.
3.	Културни мероприятия	НЧ „Христо Ботев 1898“, гр. Рила	1000.00лв./511.29€ – за организиране на културни мероприятия; 2000.00лв./1022.58€. – за художествена самодейност и за участие на самодейните състави в регионални и национални фестивали.
		Общ размер на средствата	6700.00 лв./3425.65€

Като се имат предвид дейностите, които са заложи за реализация и приноса им за развитието и обогатяването на културния живот, Общината ще продължи и през 2026 г. да подкрепя читалищата, да им оказва методическа и финансова помощ в различните сфери на работа, с цел утвърждаване на културната политика и изграждане на ефективни и устойчиви резултати. Реализирането на съвместни програми за постигане на общите цели, ще продължи в духа на добрите взаимоотношения, за създаване на по-голяма самостоятелност и автономност, да се доизградят като още по-добри общественополезни институции.

Програмата за развитие на читалищната дейност в Община Рила за 2026 година, е разработена в изпълнение на чл.26а от Закона за народните читалища, въз основа на предложенията на Председателите на Народните читалища, на територията на Община Рила, за дейността им през 2026 год. Тя визира най-общите положения, конкретизирани в програмите на съответните читалища.

Програмата е отворена и може да се допълва и актуализира, в зависимост от възникнали обстоятелства и постигнати резултати.

Настоящата програма е приета с Решение № 346/27.11.2025 г. на Общински съвет, Община Рила, на основание чл. 26а, ал.2 от Закона за народните читалища.

Протоколист:
/Йорданка Миладинова-
Йорданова/

Председател на Общински съвет:
/Цветана Шушкова /